

I = INTERVIEWATOR; R = RESPONDENT

P.S. - Inginer geolog

I: În ceea ce privește profesiile părinților dumneavoastră, sau a unor rude apropiate, acestea erau legate de activitatea minieră?

R: Nu, nici pe departe. Tata era șantierist, mama lucra la o cantină ca și ospătar, deci nu am avut legături cu mineritul. Aceste legături s-au datorat ulterior educației mele și studiilor pe care le-am terminat.

I: Ne-ați spus că sunteți căsătorit, aveți copii...dintre copii dumneavoastră a îmbrățișat vre-unul din ei o carieră legată de minerit? Sau de geologie?

R: Nu...nu, poate și datorită faptului că am prins o perioadă a mineritului mai...mai dificilă, cu multe probleme, nici măcar nu i-am încurajat să urmeze o cale spre minerit. (...) I-am lăsat să își aleagă singuri cariera, fără a-i influența sub nici o formă. Dacă vor să se facă doctori, să se facă doctori...bineînțeles că nu s-au făcut doctori, mă rog...zic...am dat o pildă, dacă au vrut să se facă asistenți sociali nici o problemă...cert este că și-au urmat drumul în viață, sunt realizați, au făcut școli, deci din punctul ăsta de vedere, și din punctul ăsta de vedere sunt un tată fericit.

I: Vă considerați o persoană religioasă?

R: Sunt, dar nu sunt practicant. Deci...

I: Considerați că v-a ajutat acest lucru în desfășurarea muncii cotidiene?

R: Da, da...un...cum să spun, un...ca în orice meserie trebuie să ai o anumită morală și morala ori îți este dată de credință, ori îți este dată de educație. La mine a fost un mixaj de credință și educație. Pentru a performa în meseria, în profesia în care vrei, pe lângă multă ambiție îți trebuie și o morală care să te călăuzească. Eu mă pot considera unul, iarăși din categoria celor fericiți, care seara eu pot să pun liniștit capul pe pernă și să adorm liniștit, fără alte interferențe. Sunt...v-am spus...dar nu sunt...sunt născut ortodox, botezat creștinește ortodox, mă duc la biserică la nuntă, botez și cam atât...nu sunt practicant. Undeva în sufletul meu există credința asta, plus de câte ori intram în mină măcar cu limba îmi făceam în cerul gurii cruce și îmi vedeam de ale mele.

I: În continuare aș dori să vorbim despre profesie...ce profesie aveți?

R: Profesia de bază este inginer geolog (...).

I: La ce mine ați lucrat? Și cum ați ajuns acolo?

R: Da, am început, mi-am început cariera cum spuneam la Baia Sprie, ulterior am lucrat la Săsar, la exploatarea minieră Săsar, după ce aceasta s-a transformat, s-a contopit cu E.M. Nistru, cu E.M. Ilba, s-a transformat în E.M. Aurum, deci exploatarea minieră Aurum. (...).

I: Care era aria dumneavoastră de activitate. Mai precis în ce consta munca dvs?

R: O muncă complexă...o muncă complexă dată mai ales să spunem de percepția meseriei noastre, eu întotdeauna am văzut, l-am văzut pe geolog ca și gestionarul

zăcământului...adică...să vă închipuiți zăcământul ca o magazie în care rezervele intră și prin exploatare acestea ies. Ce iese, acea marfă trebuie să îndeplinească anumite condiții, condiții de calitate, adică anumit conținut pentru că degeaba dai minereu dacă nu are valoare intrinsecă dată de conținutul în metale care ulterior să producă bani, care să îți acopere bineînțeles cheltuielile de producție. Și datorită faptului că, datorită sistemului păcătos de acordare a subvenției pe tonă, și nu pe producție marfă, deci subvenția se dădea pe tonă, partea minieră era motivată să dea cât mai multe tone, nu-l interesa calitatea. Ei această...acest conflict a fost permanent și mi-a marcat întotdeauna cariera aici în țară (...) Deci eu aveam grijă de calitatea minereului ce ieșea din mină, eu...compartimentul geologic, nu numai eu singur...care genera, cum spuneam, în final bani. Cum se făcea acest lucru? Printr-o sumedenie de mijloace, pe care nici nu tare le-am învățat în facultate, deci a trebuit să le învăț pe parcurs: probarea zăcământului, analizarea probelor, obținerea informației, calculul volumelor de roci, așa numitul calcul de rezerve, pe ce te puteai baza, pe ce nu te puteai baza, aveam o contribuție definitivă la întocmirea programelor generale de exploatare anuale, pentru că toată exploatarea unei mine se făcea în baza unui program, nu se făcea aiurea și în programul acela se...erau previzionate lucrările de pregătire, lucrările de deschidere, lucrările de investiții, lucrările de exploatare, în așa fel încât să ajungi la producția marfă care te interesa generatoare de profit...profit...nu era profit pentru că întotdeauna mineritul a fost subvenționat în România. Pentru asta aveam în subordine o echipă de probare, aveam o echipă de prelucrare a probelor și bineînțeles o grămadă de norme și normative pe care trebuia să le respectăm, fiecare cu sensul lor, deci nu erau absurde, nu erau...erau norme și normative care ne ajutau la gestionarea activității noastre geologice. (...) Domnul B., care era geologul șef la Baia Sprie a văzut că mă mișc, că sunt conștiincios, că așa...și m-a propus când dumnealui a ieșit în pensie în 1990, m-a propus de geolog șef. Și a început cariera mea de geolog șef căreia îi datorez un ulcer perforat(...)

I: (...). Ne-ați vorbit și despre șefii dumneavoastră, ne-ați vorbit și despre oamenii pe care îi aveți în subordine...dacă doriți să mai detaliați ceva aici...

R: Da...ca geolog șef mult timp, mult timp am fost, culmea, în subordinea inginerului șef, o aberație...o tâmpenie...cum să fiu eu sub auspiciile, sau sub comanda inginerului minier care răspundea de partea minieră? (...), el era cu tona eu eram cu marfa...inevitabil ajungeam la conflict...bine, arta compromisului a funcționat dar mult mai târziu când m-am maturizat și eu și am văzut altfel lucrurile...oricum cert este că s-a revenit la niște condiții mai omenești și s-a scos tutela inginerului șef de peste compartimentul geologic și a fost trecut, geologul șef a fost trecut în subordinea directorului, eu răspundeam direct directorului. (...) Bineînțeles la nivel de Regie, deci forul tutelar aveam un geolog șef care răspundea de noi, mima Remin-ul conducerea unei întreprinderi...cu director, cu inginer șef pe parte minieră, mă rog, era director executiv nu era...dar mima cumva structura unei mine și în care bineînțeles era și compartimentul geologic cu geologul șef pe Remin, el ne era un fel de ...nu știu cum să zic, trebuia să colaborezi cu el, nu îmi era șef, deci șeful meu direct era directorul, dar și el putea să îmi deie nu neaparat ordine cât indicații și trebuia să le urmez, normal, că era forul superior.

Și din punctul de vedere al subordonaților am spus că era echipa de probare...ce făcea echipa de probare? Se ducea în mină și recolta probe, probele astea în minerit se recoltau cu tâncușul,

deci cu dalta și cu ciocanul, se făceau șanțuri de 10 cm lățime, adâncime de la 3 la 5 cm și lungime în funcție de mineralizație...filoniană...într-o anumită structură se lua, dar ideea era că o probă geologică se lua foarte foarte costisitor și foarte greu, era o muncă brută criminală pentru echipa de probare (...)

I: Cum arăta o zi obișnuită de muncă? De dimineața...când ajungeați la mină...cum se desfășurau...

R: Bineînțeles cu trezirea de dimineața, nu? Ei, aici îi o problemă mare...ca să ajung la Baia Sprie și...pe urmă la Săsar parcă un pic a fost altfel, dar am să revin. Dar la Baia Sprie, trebuia să mă trezesc la ora 4 dimineața, aveam copil mic, eram tânăr, mai stăteam, mai povesteam, ei...dacă mă culcam la 12 a doua zi dimineața să te trezești la ora 4...și nu asta era problema că până la urmă te trezeai...când se schimba orarul de vară sau de iarnă...nu știu care se dădea ceasul cu...de pierdeai o oră de somn, era ora 3...Dumnezeule!...muream, leșinam...era cursă specială care ne culegea de prin oraș și ne ducea la mină...autobuz, nici nu știam când ajung la poarta unității...pe la 4 jumate eram acolo deja...ba nu...la 5 eram acolo....la 4 mă trezeam, până la spălam, nu știu ce, 4 jumate pleca autobuzul, deci în jumătate de oră sprint până la autobuz, făcea jumătate de oră și la ora 5 era la poarta minei. La poarta minei, primul lucru, la cantină...la ora 5 și 5 erai cu nasul în ciorbă și cu felul doi lângă, era obligatorie masa pentru cei care intrau în subteran, deci obligatorie în sensul că era obligația angajatorului, dar erau care își aduceau de acasă, care nu voiam să mănânce la cantină, sau ce știu eu...mi-i s-a spus de la bun început..., „Mănâncă că nu strică, dacă intri în subteran”...exact ca și cum te-ai duce să înoți, pe stomacul gol...mina te sughe, te secătuiește de...ți-e foame tot timpul în mină dacă nu ai mâncat, plus atât că e o chestie de ...și de protecția muncii, tre să fi sătul când intri în mină, să nu fi pe stomacul gol. Bun...ciorba de la ora 5, felul doi...(...) Oricum ieșeam sătul de acolo, m-aș fi culcat la loc, dar nu...Începea efectiv ziua de muncă, o zi de muncă a unui geolog, nu mă refer ca șef că aia nu se pune, ca un simplu inginer geolog, începea cu...aveai două opțiuni, depinde ce aveai de lucru...ori intrai în mină care era mai des, ori stăteai la suprafață să-ți vezi de ale tale...în general intram în mină pentru că erau de coordonat lucrări, din punct de vedere calitativ, trebuia să vezi locurile de muncă, să vezi ce se dă...deci verificare să nu îi lași pe ei partea minieră să își facă de cap cum vrea mușchii lor...trebuiau verificați, plus atât erau cartările, deci documentarea lucrărilor care se făceau, plus urmărirea – să te duci să vezi unde îs probașii, ce fac, dacă au probleme, dacă sunt...să le spui cum...dacă au dubii și așa mai departe. Aia era o zi...se pierdea o zi...ieșeai, te duceai la duș, făceai dușul de rigoare, dădeai jos salopetele alea care se lipeau de perete dacă le trânteau mai tare, te îmbrăcai de...veneai la birou, dădeai raportul șefului, ce-ai făcut, ce-ai dres, ce-ai văzut. Minerii plecau la program de 6 ore când se lucra ei plecau, noi eram la program de 8 ore, în 2 ore îți mai lucrai ceva pe acolo, la ora 14:30, la 14:00 era autobuzul spre Baia Mare...și cam asta...asta ar fi o zi obișnuită...o zi mai neobișnuită...au fost multe și din astea dar nu cred că...ar trebui să povestesc până mâine...

I: Condițiile de muncă cum erau?

R: Erau un pic mai...Baia Sprie, Cavnicul și nu mai știu...Șuiorul, oare? Erau considerate mine grele, drept dovadă noi aveam o salarizare superioară celorlalte mine, dar să nu îți închipui salarii din alea...adică diferențe..100 de lei, o sută și ceva..deci era un spor de pericolozitate mai mare datorită pe de o parte gazului metan, pe de altă parte condițiilor periculoase,

temperaturii foarte mari. Pe filonul principal la Baia Sprie era o căldură...leșinai acolo...am prins câteva lucrări în investiții, spre transversala nord în care erau...te sufocai, efectiv n-aveai oxigen...trăgeai aer în piept ca în deșert...trăgeai toată vîpia din lume...punctual erau și la Săsar, la Săsar era pe 25, era panoul 47, măsurată în fundul găurii de mină, deci au făcut o perforație, aveau termometru cei de la protecția muncii, 72 de grade. Munceau cu aerul pe ei, cu aerul comprimat dat drumul pe furtun pe ei, sau cu apă îi stropea ca să poată să își perforoze frontul. Erau locuri de muncă...nici...nu degeaba la Cavnic și la Baia Sprie au fost deținuți politici, erau locuri de muncă criminale, erau...efectiv erau pentru exterminarea lor. În vremurile noastre moderne, în care totuși minerul lucra la front au încercat să li se ofere, au...făcut tot posibilul să li se ofere condiții omenești, dar totuși erau...nenorocire ce era acolo. Era...țin minte că am ajuns în primele zile la rampa puțului, la Orizontul 15, la Puțul Orb 3, Baia Sprie...era plin pe jos de niște tole mici așa din aluminiu, parcă era nins așa...ca și niște confeti, cum vezi prin filme că aruncă în America pe acolo așa...erau niște hârtiuțe așa...am întrebat ce îs alea...cică „aici a fost stație de răcire”, deci ventilatorul minei trăgea și băga tot aerul și îl răcea în niște instalații frigorifice imense ca să ducă aerul spre locurile de muncă unde se lucra, pe urmă au redirejat aerul, și au făcut mai multe lucrări de aerisire, astfel încât și-au pierdut interesul aceste frigidere imense, dar ca să își imaginezi că tot aerul unei mine să treacă printr-un sistem de refrigerare era ceva deosebit. Țin minte că cele mai groaznice locuri de muncă erau la adâncire puț...aaa...nu-ți mai zic de ținuta minerilor care lucrau...bineînțele că erau în chiloți și ce chiloți frate că...rupți și putrezi...parcă erau în fundul gol...ca și cârpele alea de pe...de prin Amazonia, ceva de genu asta, cam așa semăna, deci lucrau în chiloți..adică chiloți și cizme, atât...și cască în cap altceva n-aveau pe ei, datorită căldurii. Cel mai groaznic era la adâncire puț, pe de o parte că perforau în jos, asta nu ar fi fost o problemă atât de mare, dar în schimb cădea apa pe ei, apa de mină nu îi plăcută...ca geolog...nu aveam ochelari...atunci vedeam bine...tot cu ochii pe sus prin tavan să văd mineralizații, ei dacă aveam nenorocul să îmi picure un pic, un picure din ală să îmi cadă în ochi, ăla eram, două zile numa așa făceam...era ușor acidă, ușor...era bine acidă...și îmi era ochiul roșu ca cireșa vreo două zile. Deci revenim la cei care lucrau în adâncire puț, erau...îi schimba o dată la trei luni, datorită apei alea grizutoase cum ziceau ei, acide cum zice inginerul geolog, făceau eczemă din cauza...bătea la cizmă aci, din cauza cizmei...făceau eczeme, niște eczeme, niște boli de piele de alea în minerit am văzut ce n-ai văzut... într-un tratat de dermatologie se poate descrie cu așa ceva. Nu datorită faptului că nu s-ar fi spălat dar asta era...nu avea încotro...și îi schimba, periodic. Problema cu ei de obicei...că ăștia erau mineri specialiști, și nu prea își găseau corespondent..deci erau mineri foarte bine cotați și nu erau foarte mulți, nu era un loc de muncă obișnuit.

I: Ne-ați spus puțin despre boli profesionale...mai știți și despre alte boli profesionale specifice în minerit? Ce anume le genera pe acestea?

R: Sigur...cele mai...cea mai frecventă boală era fibroza, fibroza dată de praful silicogen din mină...și dacă ea evolua se transforma în silicoză, silicoza îi o boală care așa...popular vorbind, îți pietrifică plămânul, bronhiile nu mai au posibilitatea de a absorbi oxigenul din aer și efectiv rămâi cu un deficit de oxigen și senzația aia că te sufoci...senzație...pe bună dreptate că te sufoci, că nu respiri corect. Era o boală foarte frecventă înainte de a se introduce prin anii 70, cam așa, la începutul anilor 70 s-a introdus perforajul umed. Înainte de anii 70, din poveștile bătrânilor citez acuma, eu nu am avut cum să prind, perforau pe uscat. Ei, incidența bolilor

profesională era imensă atunci, de fapt și acuma dacă te duci în cimitire vezi pe crucile...să știți că cei care sunt în intervalul de vârstă 50-65 de ani, cam mineri au fost...deci...era și o vestită butală că „...băi o ieșit în pensie Văsălica da nu știu ce-o făcut, i-o pus aștia ceva în pensie că s-o curățat”. Deci prindeau un pic din pensie și aveau probleme.

Ulterior, prin introducerea perforajului umed s-a...nu s-a eradicat că nu are cum să se eradicheze. (...) Dar introducându-se perforajul umed, s-a mutat un pic centrul de greutate al bolilor profesionale legate de fibroză, de parful silicogen, praful silicogen care în zăcămintele din bazinul minier al Băii Mari sunt dominante, deci ganga plus, ganga filonului plus roca înconjurătoare e puternic silicifiată și provoacă acel....cu o frecvență mult mai mare provoacă acel praf silicogen prin perforare, prin manevrare și așa mai departe. Ei, spuneam centrul de greutate nu s-a mai dus către front al celor care se îmbolnăveau cu fibroză ci culmea în jurul celor...a auxiliarilor, de ce? Pe galeriile de transport inhalai la praf de îți ieșeau ochii din cap, că nu stropea nimeni, la locul de muncă stropeau cunuma te trezeai ba un geolog, ba un topograf, ba că are fibroză, tocmai datorită faptului că pe galeriile de transport inhalau mult mai mult și prin definiție, prin fișa postului se mișcau dintr-un loc în altul, nu stăteau la un singur loc de muncă, inhalau acel praf silicogen care genera asta...

Ce-am mai auzit...dar nu s-a recunoscut niciodată, se zice că datorită vibrațiilor din perforator, prin 90 erau niște perforatoare...ceva să asimilezi cu rotopercutoarele de astăzi, dar mult mai grele și cu aer comprimat funcționa și roto și percutau...datorită vibrațiilor dădeau într-o boală...uite că nu-mi aduc aminte cum îi zice, dar nu o recunoscut-o niciodată ca boală profesională, care afecta pe de o parte circulația, iar pe de altă parte potența la bărbați. Datorită trepidațiilor le afecta ce am povestit...dar na...se fereau să recunoască boli, nici astea, nici dermatitele astea care...nu era miner să nu aibă o dermatită de care vă povesteam, nici astea nu erau...cu toate că te chinuiai ani întregi să scapi de câte o ciupercă din aia...sau de câte-o....era...nu, nu era plăcut nicicum. Cam astea erau bolile profesionale...în rest accidente

I: Dumneavoastră ați avut de suferit din cauza bolilor profesionale?

R: Dermatită am avut garantat, restul m-o ferit bunul D-zeu de fibroze și din astea...nici nu am fost răcit...eu n-am avut foaie de boală...aa...ulcerașul, ulcerașul perforat care l-am făcut din alte considerente, dar nu pot să zic boală profesională...aia datorită caracterului meu să nu zic...dintre cele mai strălucite.

I: Să vorbim puțin despre accidentele în mină. Care erau cauzele cele mai frecvente? Au existat în minele în care ați lucrat dumneavoastră?

R: Evident, n-a fost mină în care să nu lucrez, în fiecare an un accident mortal. La minele la care lucram...astea erau cum să zic cele mai impresionante și pe bună dreptate cele mai tragice. Acuma că îți mai dădeai peste deget, că mai sărea o așchie de rocă în ochi, că o perforat în gaură stată și o rămas chior, erau tot felul, se puteau întâmpla. Și pe șantier se întâmplă, nu-i nici o problemă. Dar mina este predispusă la accidentare, accidentelor de muncă datorită spațiilor înguste, spațiilor înguste și întunericului și, mă rog, condițiilor concrete, nu te învăț tu acolo cum vrei. Lucrul la înălțime, erau lucrări de suitor care se săpau de jos în sus pe 50 de metri, păi închipuie-ți că ajungeai la 50 de metri acolo tot cățărându-te ca maimuța pe tropane, grinzi și ajungând acolo, cu sculele după tine. Erau, dar tragice erau astea mortale...normele de

protecția muncii erau foarte draconice și dacă s-ar fi respectat în litera și în spiritul lor, nu s-ar fi întâmplat, deci trebuia un pic de grijă, să fi tot timpul alert, să nu dormi prin mină, să faci premeditat ceea ce vrei să faci, deci nu faci că așa vrei tu...deci să îți faci un plan...ce faci, unde mergi, ce faci în situația respectivă, cum faci, cum...nu prea...mineritul nu prea lasă loc de improvizații. Ei, dacă s-ar fi respectat, nici o problemă, dar din grabă, din cum să spun eu...din neatenție, din indolență de multe ori, altele din prostie...uite că se întâmplau...se întâmplau...cele mai...după o statistică făcută, culmea de către cei de la protecția muncii, majoritatea accidentelor mortale se întâmplau nu la locul de muncă ci în transport. Îl prindea pe miner între două vagoane, trecea locomotiva peste el, scotea capul din locomotivă sau din vagonu...îi zbura căpățâna...absurde la urma urmei. Accident într-adevăr minieresc și grozav de impresionant...a fost cel din Șuior, înainte de a ajunge eu la Baia Sprie, cred că a fost în 86 sau 85, nu mai rețin...deci câțiva ani, un an sau doi înainte să ajung eu la Baia Sprie, în care s-a rupt un pilier. Un pilier înseamnă o parte din zăcământ, sau o parte din rocă care se lasă intactă pentru a proteja lucrările de dedesubt, un fel de grindă dacă vrei sau spune-i cum vrei...deci un planșeu din asta. Ce-o făcut, ce-o făcut, ce-o dres, acel planșeu a cedat, se afla sub cariera de la Șuior...cariera plină plină cu un andezit alterat, caolinizat, pulpă cum îi spun minerește, deci un noroi...noroiul ăla a invadat toate lucrările, a cedat pilierul și a intrat în mină , a avut asemenea presiune încât mașinile alea, sunt mașini de încărcare din tablă de 2 cm, deci masive...din...ca să reziste, unde a prins-o spre perete a făcut-o foaie de tablă din utilaj. A fost un accident colectiv, colectiv înseamnă mai mult de doi. S-a lăsat cu demisia, s-a lăsat cu anchete...nu știu...habar n-am...oare 5...oricum i-au găsit după zile întregi echipa de salvare i-a scos de acolo bucăți-bucățele. Trist este că acest accident s-a datorat cadrului tehnic, nu indolenței minerului sau personal sau...aproso...de fapt în mină nu ai voie să umbli singur, întotdeauna trebuie să umbli doi conform normelor de protecția muncii. De ce? Dacă îți se întâmplă ție ceva să fie altul care să te ajute, sau ...din doi unu trebuie să scape ca să poată cere ajutor...la locul de muncă nici nu se discută...nu ai ce lucra singur, e minerul și ajutorul miner și mai este și vagonetarul dacă e pe acolo, dacă nu...ei doi, minerul și ajutorul miner, echipa standard. Nu te lasă să lucrezi singur. Și probașii mei câte doi îi trimiteam, cel puțin, unu nu trimiteam singur.

Așa și ziceam că transportul era principalul, apoi în chestiile astea, aveau prostul obicei, se lăcomeau să perforeze în găuri state. Ce înseamnă o gaură stată? Perforezi frontul de lucru, îl puști și rămân găuri care n-au explodat, sau funduri de găuri...și atunci bagi tija...la următoarea perforare bagi tija în aia să câștigi 15-20-30 de centimetri...sau să câștigi întreaga gaură dacă îi stat. Ei, existau cazuri în care rămânea dinamită în fundul ăsta de gaură și îi sărea în față efectiv, se detona...și atunci rămânea orb, rămânea chior...în cel mai bun caz, dacă nu îi zbura tija, exista iarăși o poveste de asta de groază că i-a sărit tija și i-a intrat în cap...Doamne...ce moarte poți să ai. Deci accidente erau, nu era...dar nu atât de...poate mineritul în cărbune e mai spectaculos să spunem din punctul ăsta de vedere, că este acel gaz metan, explozii, accidente colective, în mineritul nostru maramureșean, ce știu eu...la nivel de regie, așa ca o medie...doi pe an era mult, dar un accident pe an sigur era pentru că...de ce știu...pentru că accidentele astea se prelucrau imediat, după ce se întâmplau și se documentau, venea protecția muncii, ne aduna pe toți și ne povestea...uite cum s-a întâmplat, de ce s-a întâmplat, era obligația lor. Și

compartimentul de protecția muncii, iară viu să-ți spun era un compartiment serios, cu suficiente cadre tehnice. Bine...nu se ocupau numai cu prevenția, aveau și altele.

I: În ceea ce privește salariile...cum erau câștigurile salariale? Se putea descurca decent o familie cu venitul din această activitate? Familia dumneavoastră de exemplu...

R: Primul meu salariu...și poate, cred că îi compatibil cu valoarea de astăzi a fost 2700, în al doilea an, deci spuneam că m-a luat șeful și m-a pus deja pe post, am avut 4050 de lei, 4050 de lei câștigau mama și tata împreună, după 25 de ani de muncă, după 30 de ani de muncă...deci nu pot să mă plâng, de asta...a fost și unul dintre motivele pentru care am ales mina, aveam deja familie, aveam deja copil, a venit și celălalt imediat, traiul bun, astfel încât m-am orientat spre o ramură mai ales emblematică pentru Baia Mare, soția baimăreancă, m-am mutat în Baia Mare, era culmea să muncesc pe șantier.(...) Ziceam că și asta a fost și unul dintre motive, m-am descurcat onorabil, cred că mi-am crescut copiii și mi-am întreținut familia la un nivel acceptabil fără excese dar peste modest, zic eu. A fost, a fost ok.

I: Despre tehnici vechi de minerit aveți informații? Ați auzit? Tehnici care nu sau mai folosit când ați profesat dumneavoastră.

R: Bine...povești sunt multe, tehnici...nu neaparat tehnici cât tehnicile astea moderne de mare productivitate. S-a întâmplat un fenomen ciudat cu mineritul ăsta, în vremea lui Ceaușescu minele s-au dezvoltat pe o structură...nesustenabilă, în sensul că l-a interesat autarhia pe el, adică să trăiești din ce ai. Eu când am ajuns la Baia Sprie se exploata, ca să dau un exemplu, zăcămintul ...minereul se exploata cu 0.25% cupru, cu suma plumb-zinc 1%, ce vorbești...păi nu acopereai cheltuielile, deci subvenția era de 3.000 de lei la 1.000 de lei produs, deci statul îți dădea 3.000 de lei și tu produceai 1.000 de lei. Acest fapt a încurajat dezvoltarea minelor într-un regim nesustenabil, în ce sens...investițiile s-au...au fost făcute pe rezerve foarte sărace, în loc să se ducă resursele financiare spre dezvoltarea unei baze materiale sustenabile...minele au devenit monștrii care au devenit în anii 80, extinse, cu o rețea de transport imensă, cu un număr de personal extraordinar de mare, păi la Baia Sprie 1300 de inși (...) De aici i s-a tras și moartea mineritului maramureșean pentru că nefiind sustenabil, mineritul prin definiție este o ramură industrială care necesită investiții enorme...și când le faci, ele trebuie să îți producă, dacă nu-ți produc...de unde scoți banii...îți amortizezi ce ai investit, și uite așa ne-am trezit cu niște mamuți industriali pe care am încercat, nu eu neaparat...eu am fost întotdeauna adeptul să trăim din ce avem, lasă subvenția, hai să vedem dacă putem să ne descurcăm singuri...și uite așa s-a perpetuat ideea asta că supraviețuim azi, supraviețuim mâine, ne-am târâit, ne-am hârâit până am intrat în colaps total...una din marile probleme aici a fost faptul că n-ai mai putut duce....și acu să te restrângi, plus legislație, plus o groază și o groază de și alte...parcă toate astrele s-au aliniat nefavorabil ca să ducă la închiderea mineritului...absolut toate, de la factorul politic până la hai să nu zic vreme, că vremea nu are ce căuta aici, până la conjunctura economică internațională. Subvenția...a zis Uniunea Europeană...vreți în Uniune, zero subvenție...și de acolo...s-a rupt...așadar ziceam că dezvoltarea asta procesată de către Ceaușescu a dus inerent la dezvoltarea unor așa zise metode înaltă productivitate, dă-i tată acolo rocă cât de multă, minereu cât de mult...în detrimentul micilor artizani, cum să zis...minerilor vechi, minerii vechi aveau o grijă deosebită și de mediu...dacă ei făceau o gaură, o astupau...în vremea lui Ceaușcu...păi frate...fiecare...poți să urmărești mineralizațiile din

zăcămintele regiunii Baia Mare din satelit vezi o groapă aci, o groapă aci, o groapă aci....s-a dus, s-a surpat, pentru că am lăsat gol în urma noastră. Ei, metodele astea distructive, nu aveai încotro...trebuia să dai minereu nu să mai vii și să acoperi erau în contradicție cu artizania aia care s-ar fi pretat în continuare pentru mineritul din Baia Mare, de mică amploare dar eficient. Nu mamuți din ăștia...Regia Autonomă a Plumbului și Zincului cu vreo 30.000 de angajați, cu jde mii de...ce știu...de structuri și infrastructuri...păi era la un moment dat 1 om în subteran, 4 la suprafață...nu-i normal, într-adevăr tre să ai o logistică în spate, nu numai minerul...ei ăla era argumentul folosit de mineri împotriva noastră, a celor de la suprafață...considerau suprafață...nu subteran. De ce? Nu știu...Și tehnicile alea bătrânești erau cu mare grijă, cu mare atenție, de productivitate mai mică dar scoteau ce trebuia, foloseau foarte mult metoda cu înmagazinare o metodă care...luai exact cât îți trebe din filon, nici mai mult, nici mai puțin și te duceai ascendent, tot pușcai, tot stăteau pe materialul derocat, pușcai în tavan...venea jos, goleai ca să ai spațiu să intri iarăși...iară mai perforai, pușcai...iară goleai de dedesubt...și tot așa te înălțai până ajungeai la galeria de cap și exista cam 50 de metri, și aveai minereu acolo să golești cu totul...dar în momentul în care goleai bătrânii veneau de sus și umpleau...nu lăsau gol. Așa am ajuns în situația...sunt care...exploatăm cu ce umpluseră ei, și așa, la Săsar mi-i s-a întâmplat chestia asta în care conținuturile de aur din rambleu, rambleu se zice la acest material de umplură, era mai bun decât ăla din zăcământ...și mai goleam și noi câte un panou din ăla cu doi...două grame...probabil îi...sau exista și metoda să deie găuri în perete și din supraînfoiere să umple golul. Ei alea erau tare bune pentru că dacă ei scoteau dau un exemplu cu 5 grame la tonă, ce era 2-3 grame la tonă nu îl interesa și 2-3 grame la tonă se regăseau în pereții ăștia care îi pușcau ei, mai rămânea din salbanda filonului...culcuș în acoperiș. Metode....deci erau mai grijulii și nu era...mineritul îi relativ simplu, nu îi...mineritul ca metodă...și acuma se folosește...și în epoca modernă s-a folosit cu înmagazinare, dar fără a umple golurile...nu a mai umplut nimeni golurile. Mineritul este simplu, trebuie să te folosești de forța gravitațională, să folosești cât de mult forța gravitațională, că minereul îi greu, nu? Și aci să îl pui în ecuație, unde îți vine minereul, cum îl încarci și îl transporti, îl scoți afară. Totul ce s-a reinventat...nu s-a reinventat nimica dar...tot ceea ce a devenit mai nou îs tehnologii, tehnici, mașini, utilaje, aer comprimat, electricitate trasă...mă rog...tot felul de...transport cu nu știu ce vagoane mai speciale, mai...nu mai este cal acuma în subteran, normal. În rest...poate prelucrarea...acolo da, că erau înainte șteampurile pe Valea....alea îs altceva.

I: Ne-ați vorbit despre mineritul de dinainte de Revoluție și cel anterior...ce ne puteți spune de mineritul de după Revoluție? Și o diferență între aceste două perioade, dacă a existat. Și ce a provocat această diferență?

R: Dacă ar fi să rezum într-un cuvânt diferențele, aş zice deprofesionalizare. Minerii dinainte...minerii de după nu s-au ridicat la nivelul așteptărilor minerilor de dinainte. Și îți dau și un exemplu...înainte ca să ajungi erau 4, 5 categorii, miner categoria întâia până la 5 și cea mai tare era miner specialist, deci 6 categorii. Promovarea dintr-o categorie în alta nu se făcea ca așa vrea șeful de sector sau că așa vrea maistrul, se făcea pe niște criterii ultra...el propunea...da într-adevăr, șeful lui îl propunea, dar aveai niște limite de ani ca și în vechimea noastră, ca să treci de la o grupă la alta îți trebuiau niște ani...trei ani, patru ani...nu mai știu, dar îți trebuiau niște ani plus atâta să ai în spate niște lucrări care să te recomande, ori sistemul ăsta de promovare s-o dus pe apa Sâmbetei după Revoluție. O devenit miner specialist în 5-6

ani, ori un miner specialist lucrai și te...și puneai osul la bătaie. Promovarea iarăși era așa...vagonetarul era un muncitor necalificat, ăla care împingea vagoane, care încărca, ducea sculele șefului, șefului de echipă care era miner – categorie superioară, era ajutorul de miner și minerul...asta era echipa standard, trei inși, era de la necalificat până la înalt calificat. Fiecare avea operațiunile lui de executat, numai minerul avea voie că copturească, adică să curețe de supra gabariți tavanul, pereții galeriei, numai el avea nu știu ce abilități să pună armăturile, să...fiecare era pe pătrățica lui...acuma, plus de asta a existat și școala de mineri, nu puteai fi miner dacă nu terminai o școală, școala era Liceul minier, trebuia să termini să ai post liceală de miner, postliceală nu știu...liceu de miner...așa...ei, sistemul ăsta de valori s-a cam dus, pe de o parte nici nu mai era materia primă să spunem care să...cu toate...există aici un paradox dar o să revin...și atunci promovarea se făcea pe criteriile....când n-ai personal, n-ai personal, trebuie să îl promovezi pe ăla că trebe să-l faci șef de echipă, cu toate că nu era dintre cei mai străluciți...cu toate că acuma revin la paradox, erau în vremea lui Ceaușescu, erau mulți, erau...cum să spun...mulți care au venit numai pentru bani, care nu aveau nici o abilitate și veneau pentru bani, câștigau un ban sau nu le convenea, sau își dădeau peste deget prea des, plecau...erau fluctuații destul de mari a personalului, dar culmea, chiar în condițiile astea, paradoxul este că se ridicau niște vârfuri care duceau mai departe, erau mineri cu statutul de miner specialist, erau adevărat...păi...la Baia Sprie din nu știu câți să zic...erau vreo 60 – 70 de mineri, numai 2 erau specialiști...nu era fenomen de masă...toți specialiști...și ăia erau pentru lucrări speciale, deci specialist specialist...nu foloseai...era păcat...îl foloseai la lucrări complexe, la lucrări care necesitau experiență...drept dovadă după Revoluție nu s-a mai făcut nici o lucrare complexă, un puț de exemplu, sau o betonare de puț...nu a mai fost cu cine. Au ieșit ăia în pensie, specialiștii, ușor, ușor...și gata. Și apoi, mineritul de după Revoluție a avut de suferit groaznic și din...sub aspectul mentalității oamenilor și din aspectul, sub aspectul nemulțumirilor, și sub aspectul (...) unor sindicate, eu nu pot să uit când liderul nostru de sindicat ne-a scos în stradă să mășăluim pentru nu știu ce (...)...liderul de sindicat de la ligă, nu de la noi de la Săsar...hai bă să...hai...hai...s-o rugat de noi ăla de la Săsar...hai bă...pentru tine venim...merem la o bere pe urmă? Merem la o bere...Ăsta avea niște pantofi Otter în picioare, avea un parpalac de ăla...de firmă...îmbrăcat, scos Necherman din cutie, liderul nostru de ligă de sindicat, nu îi dau numele că nu merită. Și zicea „Ne mor copilașii de foame!”...la microfon, hai mă, mă lași...dacă îți mureau copilașii de foame erai îmbrăcat în salopetă, nu erai îmbrăcat cum ești îmbrăcat acuma(...). Pentru că nici nu au vrut să audă de restructurarea mineritului, o zis sindicatele de la Borșa, dacă murim, murim cu toții, cu voi de gât de la Baia Mare...da...așa s-a pus problema, dacă noi pierim...pieriți și voi...Borșa ajunsese la fantastica performanță să cheltuiască 7.000 de lei și să producă 1.000 de lei...despre ce povestim? Ce minerit e ăla? Ce e asta? N-ați bani...fă ceva. Iliescu...după 90, în 90, până în 91, până la alegeri...un an de zile a dat sută la sută salariu, nimeni nu lucra nimica în băi, scoteau 2-3 vagoane, 4-5 vagoane de pireag, (V3M17:36) acolo, tot timpul făceau politică, stăteau pe scândură și povesteau...ani irosoși...a venit Petre Roman..., ce geologi, ce vă trebe IPEG, băi?” Ce-s ăia IPEG-iști? O rupt IPEG-urile, le-o desființat. Păi ăla pune la loc rezervele, ăla vine să îți spună ție...și acuma te miri că s-a descoperit cel mai mare zăcământ de aurifer din Roșia Montană? Politicul și-o băgat flitul...plus lăcomia și incompetența unora și a altora care vremelnic au fost la conducere...eu ți-am spus...în 93...ăsta a fost și unul dintre motive pentru care n-am mai continuat...pe urmă am încercat să fac obrazul gros și să rezist și eu în sistem, chiar am crezut,

chiar am crezut în restructurarea mineritului, chiar am făcut tot felul de programe de astea de de...și le-am făcut cu sufletul, tot veneau...băi ne disperau deja...din săptămână în săptămână ne mai trimiteau să completăm niște tabele, cu evoluția rezervelor...am făcut strategii, strategii adevărate, nu le-o băgat nimeni în seamă...ce vorbești...ce se întâmplă? Cum ajungem la mie la mie? Câți oameni trebuie să rămână? A vrut cineva să îi deie pe careva afară? Nu...i-o dat așa prin ordonanțe, n-aveau bani numa plecați, dar să se gândească la o restructurare profundă, sistematică și sistemică...a industriei...nu...poate le-o trecut prin gând dar n-au avut curajul sau nu au avut susținere politică sau au fost ticăloși...altceva n-am ce zice.

I: Mai departe...dacă cunoașteți ceva legende, superstiții sau povestiri reale ori imaginare din minerit. Dacă ați auzit...

R: Da...era frica asta de întuneric..atavism..atavică pentru om bineînțeles, frică de întuneric tot a dat naștere...Duhul Băilor, unii îi ziceau Nepomuc, de fapt multe filoane sunt botezate Nepomuc, un zăcământ este și la Ilba – Nepomuc. Nu știu de unde vine denumirea, ar fi spiritul băilor care vine și le stinge...venea de acolo că le stingea lampa de carbid la așa...înainte nu erau lămpi electrice, erau lămpi de carbid...și fără nici o adiere de vânt sau nici un curent...se stingea lampa că ți-o suflat Nepomuc în lampă...mă rog. Ar fi duhul băilor care ar avea în gestiune cele mai bogate zone din zăcământ, era specific mai ales auriferului, care stă pe comoara de aur. Asta era Nepomucul care îți suflă în lampă, mai era povestea cu Pocol. Pocol o fost un proprietar de mine aurifere pe...la Săsar, care a dat mult aur inclusiv Casei Regale, multe din bijuteriile Casei Regale îs făcute cu aur de la Pocol...acuma...ca favor, că pe bani, nu știu...bănuiesc că pe bani că nu face nimeni...sau la un preț mai accesibil. Ideea este că...când au venit comuniștii, vezi Doamne, Pocol și-ar fi ascuns aurul pe undeva și umblau toți desperați, când apărea câte o galerie veche, nebătută, sau o zonă de lucrări vechi...poate a ascuns-o acolo...Povești, nu o descoperit nimeni nimic și ar fi și greu, numai zăcământul Sofia, unul dintre cele 7 zăcăminte ale Săsarului, numai zăcământul Sofia are 125 de filoane, pe fiecare filon închipuie-ți sute și sute de metri de galerie bătute...păi să...înainte se betonau, deci nu se lăcomeau la resurse, atâta beton este băgat în Sofia, în zăcământul Sofia, cred că s-ar fi betonat jumate, cred că nu este băgat în jumate, în jumate din Baia Mare nu este băgat atâta beton cât este băgat în zăcământul ăla, galerii întregi, sute de metri de galerie betonată, betonată...nu bolțari, turnat beton, ca tunelul Simplon...da...cam astea...în rest nu tare erau ei superstițioși, fricoși, aveau da...cam...aveau troițele astea religioase care în aproape orice nod al minei se găsea câte un mic altar cu o cruce, cu...și aprindeau și ei o lumânare acolo...în general erau credincioși minerii, deci aveau credința asta... e și normal, și eu în locul lor dacă aș fi lucrat zi de zi acolo, poate că eram mai practicant...dar bisericile din comunitățile minier, ei...cu banii lor le-au ridicat...bisericile din Baia Sprie, din Cavnic...banii minerilor...personali, nu că o dat statul, nu...

I: În continuare o să vorbim puțin despre comunitate...chiar ați început cu discuția despre bisericile minerilor. Ce sărbători religioase sau laice erau specifice minerilor?

R: Era aia comunistă, Ziua Minerului, undeva prin august, dată de lupta minerilor de la Lupeni, vezi-Doamne s-o contract cu capitaliștii hulpavi și nesimțiți, nu...acuma cad și eu în...înspre...vreau să fiu eu nesimțit acuma...mă rog...oricum este de admirat că minerii s-au ridicat atunci pentru drepturile lor...acuma cum a fost ea interpretată în istoria recentă, asta-i

partea a doua...oricum aia era ziua comunistă, ni se dădea un bon, 4 beri și 5 mici sau ce era, se făcea o serbare câmpenească, fiecare mină unde credea ea de cuviință (...) Toleranța vis-à-vis de alcool în mină era zero...dacă te prindea își desfăcea contractul de muncă în 5 secunde...nu...nu se discuta...plus atâta...din punct de vedere, acuma revin, mi-am mai amintit și ei...din punct de vedere al protecției muncii...dacă tu te duceai..eu ...la ora 5 mă duceam chior de somn acolo și îi ziceam șefului „Șefu, eu nu intru în mină astăzi, nu mă simt în stare”...mă trimitea acasă, fără penalizare, fără nemotivat...recuperam, dar erai obligat să anunți dacă nu ești în stare să intri în mină. De ce? Pentru că viața altora depindea de a ta...că a ta...ca a ta...du-te băi, ai băut du-te...dar alții erau care depindeau de actele tale necugetate, eventualele acte necugetate. Așa...dar era serbarea câmpenească, era bere, avea dreptul omul să se îmbete, nici o problemă...mai erau...bineînțeles care beau, care nu beau...în general nu prea...nu tare aveam chef să socializez, nu mai...„Domn șef hai să bem o bere, hai, hai...”...nu mă simțeam eu bine și mă duceam, îmi luat micii și berea și veneam acasă. Asta era Ziua Minerului...din păcate...așa...Și cealaltă zi, ziua religioasă, care chiar îi ziua minerului, Sfânta Varvara, în noiembrie dacă nu mă-nșel...aia invariabil venea la gura minei un sobor de preoți, sfințeau, țineau un pomelnic după cei morți în subteran, se lăsa cu o masă...la care participau un grup restrâns...minerii la lucru...în mină cu ei...și cam asta era tot. Din păcate, din păcate comunitatea n-a fost în stare...Sărbătoarea Castanelor...nu putea să facă Sărbătoarea Minerului? Adică orașul ăsta a fost prin definiție clădit și construit pe munca din subteran...și a conexe bineînțeles, ca asta a generat întregi industrii de pe urma asta...nu au fost în stare nici atâta să facă, fiecare mină cu ale ei...ți-am spus...se duceau acolo, chefuliau, a doua zi la lucru...nu...nici măcar o zi liberă, nici măcar...aiureală...aiureală...mă rog, simțeau...dar...Cavnicul, Baia Sprie...păi astea trebuiau să declare ziua Orașului...ziua minerilor...Baia Mare ca Baia Mare...dar alea? Cu atât mai mult, trebuia să facă acolo tărăboi frate de numa numa...da...nu...o...mai bine Sărbătoarea Castanelor, Sărbătoarea..ce mai este a Drongălăilor și mai știu eu ce...din păcate comunitatea minerească a fost divizată așa nu...

I: În perioada în care ați activat în acest domeniu ați avut sentimentul că aparțineți unei categorii speciale? Cea a specialiștilor în minerit să zicem.

R: Eu personal, pentru mine da...dar nu a fost manifest...adică eu eram mândru de ceea ce fac, simțeam că îi greu, simțeam că merită, simțeam că recompensa îi pe măsură...simțeam că și ...cum să spun...și avatarurile meseriei trebuie să le iau...deci chiar m-am simțit și am cunoscut oameni de o deosebită calitate în minerit...nu toți îs pramatii, Doamne iartă-mă, sunt oameni oameni...oameni adevărați care...simțeau că îți sar în ajutor la fel cum și tu aveai datoria să le sari în ajutor...eu pe care am putut ajuta, am ajutat...și la...și pe mine...și eu am fost ajutat, deci nu...și reciproca a fost nu numai...că „vai de mine ce am făcut eu”. Nu...am fost și ajutat și mândria asta pentru mine chiar a funcționat și între un meseriaș instalator și un miner eu aproape că îi dau, cu inima îi dau credit minerului. Probabil deformație profesională.

I: Ați simțit în comunitate că minerii ar avea un loc aparte?

R: Uite că nu...Nu li-i s-a făcut locul care trebuiau să îl facă...trebuia un pic mai...ceea ce povesteam despre comunitate...nu...și din păcate acu e prea târziu, reparatoriul vorbind...

I: Ați considerat că celelalte categorii profesionale vă privesc cumva altfel datorită meseriei dumneavoastră?

R: Nu...poate că singura diferență era nivelul de salarizare...da că tu câștigi că lucrezi la mină, cam atât...cam spre asta s-a dus maximum...să nu zic ofensă, maximum observații acide, dar în rest nu...nici măcar nu s-a pus problema...Băi, că ești miner! Sau nu nu...nu s-a...dar nici...nici pe pedestal n-am fost dar nici sub pat... am fost pe acolo, ca orice meserie, de fapt, eu consider că mi-am făcut...de ce spun că pentru mine sunt mândru? Pentru că la urma urmei mi-ai făcut meseria și am fost plătit pentru asta de către comunitate...așa că nu am ce..ce..să ies cu steaua afară? Îi pentru mine aci în sufletul meu și îi ok...

I: Când au avut loc închiderile de mină, v-a afectat acest lucru personal?

R: Da...s-a închis în 2007 și mai aveam, mai aveam 4 ani până la pensie să zic...deci aveam 16 ani de subteran...dar tot răul spre bine, am progresat enorm, atunci mi-am căutat de lucru și m-am dus în C., am activat 6 ani acolo, și nu am câștigat în cei 16 ani de minerit în țară cât am câștigat în 3 ani acolo...pe meseria mea, pe inginer geolog, pentru ce am fost pregătit să fac, culmea, știi...chiar în ceea ce eram pregătit inginer geolog de exploatare(...)

I: Vorbeam despre închiderile de mină, pe dumneavoastră personal v-a afectat pentru că mai aveți câțiva ani până la pensie, dar comunitatea? Considerați că a fost afectată?

R: Profund. Enorm. Povesteam că din 89 totul o căzut așa...calitatea...n-aș zice profesională...calitatea forței de muncă să spunem, și deja devenise un obiectiv să ieși în pensie, nu te mai gândeai ce ai de făcut...cum să fentezi sistemul ca să ieși în pensie mai repede...au fost anticipate...pensionările alea anticipate, la 18 ani stăteai 2 ani acasă, te plătea statul și erai în subteran...auzi...aberația aberațiilor, ca să faci 20 de ani, ca să poți ieși în pensie...deci până acolo s-a ajuns...Aveai 18 ani de subteran...te trimitea, te dădea afară, stăteai 2 ani acasă și ăia 2 ani pe care îi stăteai acasă se considerau că ești în subteran...no...păi spune-i asta la un miner care a ieșit la 45 de ani cu...că nu putea să iasă înainte de 45, dacă a început la 18 ani, deja avea 22 de ani de subteran...zi-i lui ăla cum ai ieșit tu în pensie de la 18...deci erodarea încrederii meseriei pe de o parte, erodarea modului de a conduce și a gestiona sistemul minieresc plus atâta dispariția bruscă și dintr-odată...nu știu cum să spun...parcă a dispărut așa peste noapte, s-a evaporat totul, n-a rămas nimic...ce a rămas?...tot o furat...nu mai este o cărămidă pe cărămidă...Ei...la asta se rezuma...Cum a afectat comunitatea? Comunitatea o să vadă în câțiva ani...comunitatea...care comunitate...toți îs plecați...tinerii îs plecați în străinătate...ceilalți habar n-au ce-i ăla minerit...cum îi afectează? Personal, pe fiecare în parte, în nici un fel că ei își văd de viața lor, poți trăi și fără să știi ce îi ăla minerit...dar ca și comunitate, ca și identitate a comunității, are foarte mult de suferit, îi istoria noastră...nu istoria mea, a lui P. care înregistrez acum...istoria noastră, istoria comunității...și îs venit că eu îs din I., nu-s din Baia Mare...păi ăla din Baia Mare ce Dumnezeu să mai zică...dar fac parte din comunitate, îi place comunității sau nu...eu îs vinitură și fac parte din comunitate, pentru că am contribuit la ridicarea ei și comunitatea probabil a deveni așa un...un termen abstract care nu mai valorează așa...nu mai este empatia dinainte, fiecare cu a lui...și comunitatea s-a erodat, nu neaparat prin tradiție și prin minerit ci prin însăși evoluția....societății

I: Ce considerați că ar trebui să facă actuala comunitate pentru industria emblematică definitorie pentru întreaga zonă de nord-vest a României?

R: Să se redefiniească, să se re poziționeze...să vină ăla și să spună...băi...factorul decident, factorul politic...fără ăla n-ai ce povesti...factorul...că politicul conduce, nu?...Să zică băi frate ce facem pentru minerit? Să vină el cu o idee, să spună, da băi...uite redeschidem două trei mine cu 10 inși cu nu știu ce...facem un muzeu al mineritului...o idee care pe noi ne macină de mult timp...hai să facem ceva să salvăm ce poate fi salvat...inclusiv proiectul ăsta...în asta se înscrie...ce mai poți salva?...nu poți să impui...povesteam...nu poți să impui comunității că eu îs mai deștept sau mau frumos, sau mai nu știu ce...dar poți să spui comunității uite de unde ni se trag...relele sau bunele de astăzi...suntem o comunitate...eu cred în empatia comunității. De ce la biserică ne adunăm, se adună și stau acolo și...și se consideră o comunitate...și noi nu putea să ne adunăm...nici măcar o dată...părerea mea...Și comunitatea să facă bine să-și amintească de istorie că aia e identitatea comunității...istoria...nu ce va veni, că ce va veni nimeni nu știe, dar de acolo își trage seva, de acolo își trage originea...Dacă Baia Mare consideră că nu are nevoie de...dar nu neaparat Baia Mare...poate fi și comunitatea celor care au lucrat în minerit care mai au ceva de spus, care își mai amintesc de ceva...își mai...sunt nenumărate cărți scrise, într-adevăr, din punctul ăsta de vedere sunt o pleiadă, o groază de cărți...care a avut ceva și a vrut să spună a spus...dar din păcate nici nu-s popularizate, nici nu s nu știu cât de cunoscute, nici nu îs apreciate...nu știu...poate că inclusiv chiar de mine...nu știu...eu tre să îmi fac mea culpa...da...

I: Următorul capitol pe care o să-l abordăm se referă la florile de mină. Ce știți despre florile de mină?

R: Îs cele mai frumoase...cele mai frumoase specii naturale. Din nefericite pentru mine, pentru inteligența mea, înainte să ajung la Baia Sprie habar n-aveam ce îs alea flori de mină, știam că există...mă rog...de pe la cristalografie, mineralogie...dar nu...nu mi-a trecut mie prin cap că pot exista asemenea specii minerale, așa numitele flori de mină. Încet, încet, am văzut pe la colegii mei, prin colecții...am mai văzut așa, m-au interesat, le-am făcut...frumoase...din punct de vedere estetic inițial m-au interesat, habar nu aveam nici cât valorează...nu...nu...mă refer până la Revoluție, nu valorizam eu (...) După Revoluție s-o schimbat problema...au început să apară mafioții...hai să nu le zic mafioți...hai să le zic comunitatea iubitorilor de flori de mină...interesați...care din păcate făceau parte...din păcate...nu...asta e o realitate și nu vreau să fiu acuzat că discriminez pe cineva sau sunt eu rasist sau...nu...erau romi, majoritatea erau romi...probabil aveau mai mult tupeu, știau cum să treacă granița, cum să trafice mai mult...îi un dat...nu îi o jignire. Și au început să trafice, au început să vadă cât îi...niște valori de...pentru omul obișnuit...pentru minerul obișnuit erau niște valori deosebite materiale, știu asta, deja a intrat în folclorul de la Baia Sprie: un tip din Cavnic care și-a vândut colecția pentru un televizor color, păi cine avea televizor color în 90 era pfuai de mine și de mine...era...o venit ăla i-o pus televizorul în brațe, i-o luat colecția...colecția cât valora? Probabil valora cât vrea 20 de televizoare color, probabil numai cu o piesă își lua televizor color, dar neștiința...plus că atunci îi trebuia și...a luat-o (...) Bun...eu personal...am scos și ei, am scos o baritină galbenă, am găsit-o...aia a fost un noroc, undeva în filonul principal către Crăpătura Zorilor, am intrat acolo într-un gol, nu știam ce vedeam eu pe acolo, credeam eu că mai găsesc...și...am mai găsit...ca și

cum ai găsi o hribă...într-o mică geodă acolo, am găsit o baritină galbenă, am scos-o...pe urmă prin 93 s-a deschis Orizontul 9...și s-a dat peste un graiț cu cuarț, l-au curățat ăia cât l-au curățat (...) Acolo la Orizontul 9 un exemplar de cuarț din ăla cu realgar s-a vândut la gura minei cu 3.000 de mărci...deci minerul l-a adus, îmbrăcat în salopetă...pe urmă o ieși scandal...inginerul șef, directorul că...lichidăm, îl dăm afară...ce...cum...era dreptul lui, el o găsit-o, el a valorificat-o. Așteptau...cum aflau mafioții?...pardon...comunitatea...că s-a lovit graițul...măi nu știu de unde erau așa de informați, au știut înaintea mea...ca geolog șef eu trebuia să știu primul...că aveam niște norme care protejau...eu am aflat când graițul era gol deja, ne-am dus cum ți-am spus după ciurucuri să mai vedem și noi pe acolo ce mai găsim, ce mai ciugulim, și am mai găsit și în urma lor...dar ăia din comunitate în două ore au știut, erau cu banii la poartă, cum ieșea schimbul..., „Ai?...am...” marcau banul, luau...inginerul șef a aflat, a turbat, să îl deie afară, echipa care a fost...Deci cam asta era povestea florilor de mină(...) Baritina aia galbenă n-am dus-o, am mai avut o fluorină de la socrul meu, nu știu, avea el prin vitrină pe acolo...cred...bănuiesc că era de Cavnic, el zicea că îi de Săsar dar nu...nu era caracteristic Săsarului...nu știu ce am mai avut...am mai avut vreo 2-3 cuarțuri de alea care nu le-am dus și le-am vândut și dacă vreți să le vedeți la Muzeul din Bacău de Științele Naturii...le-am vândut lor, la Muzeu...pe bani puțini(...)

I: Pe lângă cuarțul cu realgar de care vorbeți aveți cunoștință de apariții de exemplare deosebite la mina la care ați lucrat?

R: Da, în timpul cât am fost eu acolo a fost asocierea realgar cu..de fapt cel mai frumos este realgar de la Orizontul 9, între Puțul 5 și Puțul 4. Erau două panouri, 92 și 93, cu un suitor s-a dat peste graițul ăla de care îți povesteam cu cuarț și galeria era săpată într-o asociere...era în perete stibină cu realgar, dar era masivă deja, dar au dat și peste graițuri din care au scos stibină cu realgar...cuarț cu realgar și realgarul masiv, adică masiv...cristalele alea frumoase...pe urmă imediat eu am plecat, dar știu că au deschis și au dat peste stibină la Orizontul 12 și la Orizontul 11 și 12, tot între Puțul 5 și Puțul 4, și în extensie către Puțul 6, acolo au mai dat peste niște stibine...dar devenise deja o...o afacere (...) Și ce s-a întâmplat...peste hotare...una n-a ajuns la Muzeu...una...una...din tot ce s-a găsit la Baia Sprie n-o ajuns nimic...realgarul, atâta...atât, dar în rest...și îi păcat că le-au dat în străinătate pe...ei zic pe bani buni...eu zic că pe câțiva lei, că acuma știm și noi acuma cam cât valorează la un târg din Munchen un exemplar deosebit...dar...foamea de bani a fost(...) Altceva despre flori, la Săsar n-am avut, Săsarul prin definiție nu-i un zăcământ, sau Ilba, sau Nistru, nu-s zăcăminte...s-au pretat în anumite perioade foarte scurte de timp și foarte...pe...cum să zic...pe minerale foarte specifice...dar fără amploarea pe care a avut-o distribuția florilor de mină de la Baia Sprie...nici vorba...Baia Sprie a fost un...eu din păcate cât am fost la Baia Sprie, cei 5-6 ani, am prins exploatarea în profunzime în care geodele nu mai erau, pe urmă am preluat de la IPEG rezervele spre est și prin partea aia au început să apară iarăși...dar astealalte flori de mină, din mina veche cum i se spunea n-am mai prins eu, și nici înaintea mea cu vreo 3-4 ani nu...deci a fost o perioadă seacă...până...cum spuneam a migrat exploatarea spre...înspre zona inferioară în care geodele erau de-a dreptul rare și s-a schimbat și aspectul mineralizațiilor, a devenit cupriferă...nu mai...apăreau...sulfosărurile sau sulfurile de plumb-zinc, stibiu..care să...sau mă rog...paragenezele necesare ca să apară...în general se spune, se spunea la Baia Sprie că florile astea de mină apar în graițuri și în geode în zonele de transpirație...ce spuneau bătrânii la zonele

de transpirație, în zonele terminale, ale filonului...un filon se termină și pe verticală și pe orizontală, dar în bolta lui...că el nu se termină perfect drept, în bolta, în zonele de filare, în zonele extreme, formează așa ca o boltă, și acolo cam pe acolo ar fi și în zona de complex, în zona cum spuneam cu plumb și zinc...în zona auriferă nu...culmea, datorită zonalității zona auriferă, complexă și cupriferă în partea inferioară...în aurifer nu...cu toate că te așteptai sus...dar nu...dacă...realgarul și stibina de la Orizontul 9 au apărut în complex dar lipsea auriferul pentru că nu a avut, în acea boltă nu a avut loc și auriferul, în zona locală a boltei, știi...și în cuprifer nu avea ce căuta...în zona asta...transpirație...n-am mai întâlnit termenul ăsta dar mi se pare foarte inspirat....parcă ar fi rezultatul unei transpirații...unei sudori...cristalele astea...așa...știi...da...

I: În încheiere...ce a însemnat pentru dumneavoastră să lucrați în minerit?

R: Păi evident...a fost viața mea...a fost mijlocul de existență, de subzistență-existență, a fost meseria care mi-a oferit cele mai mari satisfacții, nu zic nu nu...și la Muzeu nu...nu am avut și am încă satisfacții...dar...când ești mai în vârstă și satisfacțiile nu mai sunt cum erau, pe vremea în care eram mai tânăr, pare paradoxal ceea ce zic, dar așa e...că...te bucuri de privilegiile vieții când ești tânăr, când ești mai în vârstă începi deja să îți faci bilanțul și nu e bine, dar da...a fost viața mea...și...o viață frumoasă...

I: Acum că ați rememorat vremurile trecute ce sentimente vă încearcă?

R: Amestecate, de la nostalgie la furie...nostalgie evident, furie...iară e evident...că am zis de ce, nu suntem în stare ca și comunitate să avem grijă de zestrea noastră...la urma urmei umane, că îi umană chestia...furie pe ...altceva nu mă încercă, numai extremele astea...indiferență în nici un caz..adică...„Băi, a fost, a fost, gata a trecut!”...nu-i chiar așa...furia iară pe decidenții politici, pe faptul că n-au fost, nici măcar nu le-a trecut prin cap mă gândesc...cu toate că la nivel declarativ toți îs interesați de fenomenul mineritului...că se redeschide mina...că...ce mai...nici un stres...nici o supărare...cum să nu...nu...alea îs povești...faptul că n-am făcut nimic pentru...comunitatea i-a propulsat, comunitatea i-a îmbogățit...i-a îmbogățit că n-am văzut om politic sărac...comunitatea i-a scos din obiele pe mulți dintre cei care au lucrat în minerit, că în minerit nu avea sens să îți iei ciorapi îți puneai obiele în cizme, și eu am purtat ani întregi obiele...că ciorapii datorită cizmei, mi-i tot strângea pe vârf și mă și enervam, dar obiala te proteja și de cald și de frig. Deci i-a scos din obiele și i-a făcut mari domni, i-a făcut senatori, i-a făcut...păi știi o groază...o pleiadă de bandiți care au ajuns în Senatul României și ...ca deputați din partea mineritului...ce-au făcut? Măi...m-aș fi dat cu capul, cu fundul de pământ acolo, aș fi interpelat...numai despre minerit aș fi vorbit...că puteam că nici eu nu sunt...nu eram singur acolo...dar...plus atâta că am senzația că putea fi salvat ceva din mineritul ăsta, sectorial...nu mineritul ăla imens, dar sunt ferm convins că se putea face ceva...cum adică? Ce? Nu se face minerit în Europa? Povești...povești...dacă nu ai grijă...toți zic de poluare...toți îs acum adepții poluării...păi se poluează mai al dracului, mai abitur acum cu conservarea lor de sufletul sufletului...mai abitur decât dacă ar fi fost în funcțiune și ar fi avut grijă de mine cum trebe să ai grijă de mine...ce povestim?...dacă vorbești, vorbește în cunoștință de cauză...du-te colea să vezi ce iese, cum iese pe Usturoiu...am dreptate? L-am întrebat pe colegul care e specialist. Furie...da...în general de furie, dar melancolia e a mea personală, e viața mea...am trăit, am prieteni cum spuneam, cu plăcere mă întâlnesc cu ei, cu plăcere depănăm câte o

poveste din asta...că ce să mai faci de la o anumită vârstă...încerci să trăiești din amintiri...și mineritul din păcate trăiește din amintiri...dacă mai trăiește...nici nu mai trăiește...așa numai, palpită, numa mișcă din coadă, s-a dus...gata...cam asta mă încercă...

I: Credeți că mai există vreo șansă să se redeschidă mineritul în zona noastră?

R: Nici poveste...nici poveste...Mineritul presupune, presupune investiții enorme...cine povestește...și o să îți povestească vreodată că redeschidem noi Baia Sprie...ăla vorbește prostii...nu redeschidem Baia Sprie...tre să deschidă Baia Sprie, să facă lucrări din...un metru de galerie costă 3.000 de dolari, un metru de puț costă peste 40.000 de dolari...despre ce povestim?...păi...fă un puț de 300 de metri să ajungi la zăcămintul Baia Sprie și pe urmă povestim... ai banii ăia...n-ai...de unde să îi ai? Alea îs povești...sectorial acum...nu trebuia să le închidă din start, atunci trebuia să le cearnă decidenții noștri, trebuia să le cearnă și să aleagă...nu s-a vrut că...și iarăși furie că iară viu la furie...sindicatelor au avut un mare rol, eu îi acuz, public în acuz dacă pot...ce-ați făcut măi fraților? Unde-i patrimoniul sindical? L-ați băgat la Ligă? (...)...du-te și vezi ce face sindicatul în Bochum...muzeul mineritului, sindicatul l-a făcut...nu statul...tu reprezentantul minerilor...ne mor copii de foame...serios? cu Otteri în picioare?...cam așa s-a pus problema...Redeschiderea? Alea îs povești...Deschiderea? da...poate...mai sunt câteva zăcăminte care să le iei și să le bibilești în părțile superioare, nu mai sapă nimeni în puț pentru...rezerve sunt...dar nu merită investițiile...nu știu la ce preț trebuie, sau cine știu ce catastrofă, război, plăgi, chestii din astea...în care tu să fi forțat să îți exploatezi rezervele tale, să nu ai acces la cele din străinătate...atunci da...să ajungă prețul aurului nu știu unde...la...dacă ajunge aurul...acu îi 40.000 de dolari...dacă ajunge aurul la 120.000 de dolari ne mai gândit să redeschidem Săsarul, dar pe plan mondial îs saturați de aur și de plumb, zinc, cupru. Și încă un aspect...noi am fost...am avut marele noroc, marele privilegiu, și pentru mintea mea a fost o chestie fantastică, faptul că am lucrat la privat în minerit...păi primul lucru care mă duceam la servicii știi ce era? Nu ciorba și...primul lucru când treceam de poartă și ajungeam lângă sala de apel era acolo o tablă pe care era pus prețul cuprului în ziua respectivă...aia era primul lucru...avea grijă să scrie acolo să știe tot omul cum era și cât îi...se ducea sub 170...te duceai acasă...nu povestea patronul...toți erau cu ochii ca pe butelie...cât îi? Dacă cade, ne ducem acasă, închidea temporar și revenea...ei...aia-i...nu îi greu la nivel de concept...nu îi greu deloc...da...

I: Înainte să încheiem acest interviu, mai aveți ceva de adăugat?

R: Aș mai avea de adăugat dar...se termină filmul...multe...nu...ce ar fi...am avut privilegiul ăsta să lucrez în minerit, deosebit, deosebit privilegiu...mă bucur că nu mi-a fost teamă de subteran, am luat-o așa cum trebuie, adică am luat-o...poate eram și nițel inconștient așa...mă bucur că am scăpat teafăr de acolo, puteau să mi se întâmple și mie, am trecut prin două momente din astea așa mai dificile în care n-o fost deloc plăcut pentru...dar...una peste alta mă bucur că n-am ieșit cu boli profesionale de pe acolo (...) și uite că mi s-a arătat și mă bucur că mă plimb printre florile de mină...pentru că știu ce reprezintă și...de fapt ce-a mai rămas din minerit? Muzeul de Mineralogie...altceva...restul...și pecetea orașului o furat-o...eh...comunitatea noastră...care fură și calcitul alb-negru, și...cam asta ar fi de adăugat...

I: Atunci vă mulțumim foarte mult pentru interviul acordat.

R: Cu plăcere.